

«مطالعات جامعه‌شناسی»

سال ششم، شماره بیست و دوم، بهار ۱۳۹۳

ص ص ۷۹-۸۹

بررسی کارکرد کنش جنسی در روابط متقابل زناشویی همسران اهوازی

دکتر علی اسمعیلی^۱

دکتر عبدالرحیم اسداللهی^۲

دکتر محمود برات‌وند^۳

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۴/۹/۱۷

تاریخ پذیرش نهایی مقاله: ۱۳۹۴/۱۲/۱۲

چکیده

این بررسی به شیوه روند پژوهی به مطالعه‌ی ارتباط معنادار و نقش و کارکرد آمیزش جنسی در ارتباط با همسری زنان و مردان خوزستانی در سال ۱۳۹۴ می‌پردازد. از دو نظریه کارکردگرایی و تئوری تحلیل تبدیلی اریک برن (۱۹۶۴) استفاده شد. جامعه آماری شامل زنان و مردان مراجعه کننده به مراکز چگون دادگاه‌های خانواده، کلانتری‌ها و نهادهای دولتی و با روش نمونه‌گیری در دسترس و تصادفی جمعاً ۷۰ زن و مرد بودند. پژوهش نشانگر ارتباط معنادار بین کارکردهای کنش آمیزش جنسی و نوع ارتباط تبدیلی همسران بوده که در این میان متغیرهای مداخله‌گر سن درجهت مثبت و طلاق درجهت منفی ارتباط معنادار و اثرگذار بر روی متغیرهای اصلی بررسی داشتند. متغیرهای سن و سواد در تقویت ارتباط تکمیل‌کننده بین من شخصیت همسران و بهره‌وری مناسب از کارکردهای کنش جنسی در جهت تداوم این ارتباط موثر خواهند بود. شغل فاقد ارتباط معنادار و طلاق را می‌توان نتیجه بدکارکردی آمیزش جنسی و ارتباط تبدیلی قطع‌کننده من والدکودکی همسران دانست.

واژگان کلیدی: کارکردهای کنش جنسی، روابط همسری، نظریه‌ی اریک برن و تحلیل تبدیلی.

مقدمه و بیان مسأله

بررسی و مطالعه‌ی کارکردهای ارتباط جنسی و مولفه‌های جسمانی روانی این ارتباط می‌تواند یکی از مهم‌ترین موضوعات و مسائل قابل بررسی در مطالعات خانواده، پیوندهای زناشویی و روابط زن و شوهری دانست. هر چند درک و فهم این شناخت به دلیل محدودیت‌های پژوهشی خاص خود مسأله‌زاست؛ ولی دوام و پایداری بخش مهمی از یک ارتباط همسری طبق ارزش‌ها و هنجارهای مورد تایید جامعه خود بی‌شک بر بد یا به کارکرد بودن پیوندها و آمیزش جنسی (میزان و نوع) زن و مرد بستگی خواهد داشت.

۱. دکترای جامعه‌شناسی، دانشگاه جامع علمی کاربردی تهران- ایران. (نویسنده مسئول). E-mail: ali_esmaily2003@yahoo.com

۲. دکترای سلامت سالمندی، دانشگاه جامع علمی کاربردی خوزستان، اهواز- ایران. E-mail: a.asadollahi@hotmail.co.uk

۳. دکترای مشاوره‌ی خانواده، دانشگاه جامع علمی کاربردی خوزستان، اهواز- ایران. E-mail: baratvand.m@gmail.com

این پژوهش نیز در یک روند پژوهی سه ماهه در تابستان ۱۳۹۴ در مطالعه ۳۵ پیوند زناشویی موفق و شکست‌خورده در پی بررسی نوع و کارکردهای آمیزش‌جنسی در روابط زن و شوهری است. این تحقیق در واقع در پی مطالعه این امر می‌باشد که کنش‌های جنسی و مشخصاً نوع جسمانی آن یعنی آمیزش‌جنسی از دریچه روابط همسری به عنوان چه ابزاری به کار رفته و چه کارکردی می‌یابد. هر چند اگر این بد یا به کارکردی، مولفه‌ای گذرا و موقت (ازلحاظ متغیر زمان و میزان آمیزش‌جنسی) در این ارتباط زن و شوهری باشد. به همین منظور در این بررسی ارتباط زناشویی ۷۰ زن و مرد خوزستانی در سال ۱۳۹۴ مورد مطالعه قرار گرفت.

بیان موضوع

قبل از انجام این بررسی پژوهشگر همواره در حوزه‌ی حرفه‌ای مطالعاتی خود به مسائل و متغیرهای اثرگذاری رو به رو می‌گردید (و می‌گردد). که برحسب مشاهده مستقیم و غیرمستقیم علمی افراد مورد مطالعه به ناموفق بودن و غیر اثربخش بودن آمیزش‌های جنسی و کنش‌های جنسی زن و شوهری اشاره داشته‌اند. در مطالعه برخی از شکست‌ها در روابط همسری به صورت بالقوه و بعدها در شکل بالفعل (تشکیل پرونده در محاکم خانواده) به ویژه از سوی مردان به کارکردهای منفی و نامناسب رابطه جنسی خصوصاً متغیر بدنی آن اشاره فراوان گردیده است. در مشاهده و مطالعه‌ی موردی بررسی نیز قبل از اجرای نظام‌مند پژوهش به جملات و حالاتی اشاره می‌شد که به نوع و کیفیت ارتباط زن و شوهری از یک سو و کارکردهای کنش-جنسی با تاکید بر متغیر جسمانی آن از سوی دیگر برمی‌گشت. مسائلی از این قبیل (پیدا و پنهان) پژوهشگر را به مطالعه کارکردهای روابط جنسی در بین خانواده‌های موفق و شکست‌خورده سوق داد (اسدالهی، ۱۳۹۳).

چارچوب نظری

در پارادایم رفتارگرایانه در نظریات جامعه‌شناسی (ریتزر، ۱۳۸۲)، به دو متغیر کارکرد و کنش اشاره فراوان گردیده؛ به طوری که در سلسله نظریه‌های رفتاری جامعه‌شناسی بر بنیادین بودن این دو متغیر تاکید دارند. مانند نظریات افرادی چون کولی، هومنز، کالینز، هوبر و مرتون (کوزر، ۱۳۸۲).

از سوی دیگر در حوزه علوم رفتاری نیز به سلسله نظریه‌هایی برخورد می‌شود که به کارکردشناسی و سنجش نوع و کیفیت ارتباط و روابط بین فردی انسان‌ها اهمیت می‌دهد. هر چند نمی‌توان به نظریه‌پردازی خاص در این حوزه اشاره نمود که بیشتر از همه این ساختارنظری ترکیبی از دیدگاه‌های پیوندیافته جامعه‌شناختی و روان‌شناختی است. در این مطالعه از یک سو متغیر کارکرد و کیفیت آن (بد یا به کارکردی) در مولفه آمیزش جنسی و از سوی دیگر نوع و کیفیت ارتباط زناشویی و زن شوهری در ساخت نظری والد-بالغ و کودک در

نظریه منسجم تحلیل تبادلی اریک برن (۱۹۶۴) در کتاب پر فروش خود با نام نظریه بازی‌های انسان‌ها استفاده شده است.

نظریه تحلیل تبادلی اریک برن (TA)

این نوع از روابط میان فردی در بین بزرگسالان به طور نظام‌مند از سوی متخصصان بالینی مورد بررسی قرار گرفته است که در روان‌درمانی بدان تحلیل تبادلی می‌گویند. تبادل به عنوان هر واحد از مبادله‌ی اجتماعی تعریف شده است. اریک برن روانپزشک کانادایی در سال ۱۹۶۴ این تبادله‌ها و روابط بین فردی را به شیوه‌های دقیق و قابل درک در کتاب خود به نام بازی‌ها طبقه‌بندی کرده است. نکته اصلی در کار برن این نظریه است که هر فردی در هر لحظه از زندگی در گروه اجتماعی خود در حالتی از من والد، بالغ یا کودک جلوه‌گر می‌شود و افراد می‌توانند به هر میزان از آمادگی خود از یک حالت من به حالتی دیگر تغییر یابند (برن، ۱۹۶۴: ۲۳).

جنبه‌ی والد^۱: نشانگر اقتدار، سنت و دانش یکنواخت از نحوه‌ی انجام کارهاست.

جنبه‌ی بالغ^۲: حد واسط بین بخش والد و کودک شخصیت است. این جنبه نشانگر تسلط بر مهارت‌ها و نوعی رویکرد عینی و منطقی در تحلیل داده‌ها در هر موقعیت است.

جنبه‌ی کودک^۳: نشانه‌ی خودانگیختگی، آفرینندگی، شهود و لذت است.

این تعاریف فاصله‌چندانی با مفاهیم نظری من، فرامن و نهاد فروید ندارد. به یک معنا تحلیل تبادلی را می‌توان کاربرد نظریه شخصیت فروید در نظر گرفت. افراد هرچقدر بتوانند سرپرستی من بالغ خود را بر عهده بگیرند، بزرگ‌تر خواهند بود. اما هیچ فردی نمی‌تواند در تمام اوقات این حالت را حفظ کند. از نظر برن سالم‌ترین نوع ارتباط و تبادل از نظر روان‌شناختی تبادل تکمیل‌کننده^۴ است که می‌تواند مثلاً بین یک من والد و کودک به صورت دوسویه برقرار گردد. تبادل تکمیل‌کننده ساده و در روابط سطحی زندگی و اجتماعی افراد رخ می‌دهد. ولی به اعتقاد برن این تبادله‌های تکمیل‌کننده به راحتی می‌تواند توسط تبادل‌های قطع‌کننده فروپاشد (همان منبع، ۱۹۶۴: ۳۱).

تبادل قطع‌کننده^۵ معمولاً بین من والد و کودک در حالتی از عدم درک متقابل هم رخ می‌دهد که در این وضعیت من کودک اصل موضوع تبادل را رها نموده و با خود شخصیت من والد به تعارض برمی‌خیزد و پاسخی قطع‌کننده و غیرمنتظره به من والد مقابل می‌دهد. افراد دارای تبادل قطع‌کننده اگر همچنان به همین شیوه‌ی گفتگو ادامه دهند؛ هیجان بیشتری به وجود آورده که سود چندانی در این ارتباط برایشان فراهم نخواهد شد. آن‌ها خودشان را بیشتر و بیشتر در موقعیت تعارض آلود درگیر می‌سازند. برای بیرون آمدن از این موقعیت دست کم یکی از آن‌ها باید یک گام به عقب برداشته و به اصل موضوع ارتباط بین

1 - Parental

2 - Adult

3 - Children

4 - Complementary Transaction

5 - Closed Transaction

خود پردازند. این امر فوراً به ایجاد خودآگاهی در طرف مقابل نمی‌گردد؛ اما شرایط تبادل و در نتیجه ارتباط را تغییر خواهد داد.

روابط زن و شوهری نیز نمونه‌ای عالی از ارتباط تبادلی دوفره است که هم می‌تواند سازنده و تکمیل کننده باشد و هم به درجه‌ای از فروپاشی و انقطاع برسد. طلاق نمونه کاملی از پایان یک ارتباط قطع کننده بین دو من والد و کودک است. بر مبنای دیدگاه نظری اریک برن ارتباط تبادلی بین دو من والد زن و مرد و یا ارتباطی بالغی بین آن‌ها می‌تواند سازنده و اثربخش بوده؛ ولی در قالب ارتباط من والد-کودک می‌تواند جنبه‌های دیگر تبادل آن‌ها به طور مثال کنش جنسی آن‌ها را تحت شعاع قرار دهد. آن چه که این بررسی در پی درک آن است.

اهداف پژوهش

این مطالعه در پی دستیابی به اهداف زیر است:

۱. کارکردهای متفاوت آمیزش جنسی در ارتباط زن و شوهری ترسیم گردد.
 ۲. نوع روابط همسری در بین افراد مورد مطالعه در ساخت نظری اریک برن بیان شود.
 ۳. ارتباط متغیرهای اصلی تحقیق (کارکرد آمیزش جنسی، روابط همسری) با متغیرهایی مثل سواد، سن، شغل و طلاق سنجیده شود.
- بر مبنای اهداف اصلی بالا بررسی حاضر در صدد پاسخگویی به پرسش‌های زیر است:
۱. در ارتباط زن و شوهری نمونه‌های مورد مطالعه، آمیزش جنسی چه کارکردهایی دارد؟ (به یا بدکارکرد)
 ۲. نوع روابط زن و شوهری در ساختار نظری من والد، بالغ و کودک چگونه است؟
 ۳. ارتباط بین کارکردهای آمیزش جنسی و نوع روابط همسری چه ساختی دارد؟
 ۴. آیا بین نوع متغیرهای فردی سواد، شغل، سن و طلاق با متغیرهای اصلی پژوهش ارتباط معناداری وجود دارد؟

روش‌شناسی پژوهش

تکنیک پژوهش و ابزار جمع‌آوری اطلاعات

در این مطالعه نوع پژوهش توصیفی اکتشافی و با کمک سه ابزار مشاهده‌ی غیرمستقیم، مصاحبه غیر ساخت‌یافته و در پایان آزمون محقق ساخته به جمع‌آوری اطلاعات متغیرهای تحقیق اقدام گردید. آماره‌های بررسی شامل آزمون پارامتریک پی‌رسون و رتبه‌ای اسپیرمن و آزمون ناپارامتریک کای دو و فی (Φ) می‌باشد (دلاور، ۱۳۸۴).

آزمون مطالعه با استفاده از متغیرهای بررسی و یافته‌های قبلی در مشاهده غیرمستقیم و مصاحبه غیر ساخت- یافته طراحی و به صورت باز پاسخ از آزمودنی‌ها پرسش شد. نحوه جمع‌آوری اطلاعات از طریق آزمون و شیوه توزیع آن در نوع خود جالب توجه و قابل بیان است. با مصاحبه بدون برنامه‌ی قبلی و اعلام نشده در محیط‌های خاص مثل راهروهای دادگاه خانواده، ایستگاه اتوبوس، مراکز مشاوره و سالن‌های انتظار مراکز خاص مثل کلاتری‌ها، بیمارستان- ها و برخی از نهادهای دولتی شهری آزمودنی‌ها نیز بعضاً خود نیز به صورت مراجعه‌کننده و مشتری به طور تصادفی و نمونه‌گیری در دسترس با نمونه‌ها مصاحبه می‌نمودند (سرمد، ۱۳۸۳).

بعد از گردآوری اطلاعات اولیه و طراحی آزمون مجدداً با مراجعه به مراکز مدنظر و با معرفی قبلی و کسب اعتماد (فقط توزیع و جمع‌آوری آزمون‌ها دو ماه به درازا کشید). بین آزمودنی‌ها نیز به طور تصادفی پرسشنامه تحقیق توزیع گردید. نکته‌ی مهم الصاق تمبر و پرداخت هزینه‌ی پست درون شهری جهت ارسال و اعاده‌ی مجدد پرسشنامه‌ها بود. جالب این که تقریباً ۵۶ نفر از ۷۰ نفر مراجعه‌کننده به مراکز فوق آزمون‌ها را به صندوق پستی تعیین شده تحویل نمودند. به جز شیوه معتبر و قدیمی بالا به روش جدیدی نیز اقدام گردید. با مراجعه به اتاق‌های گفتگو و کانال‌های شبکه‌های اجتماعی جدید مانند تلگرام، واتساب و تانگو متغیرهای مطالعه مورد بررسی و سوال قرار گرفتند. هر چند تاکنون پژوهشی مستقل اعتبار و روایی این روش جدید را نسنجیده است؛ ولی مولفه مهم محرمانه ماندن به ویژه در تحقیقات بررسی مسائل جنسی که ریشه در تابوی اجتماعی مسائل جنسی دارد؛ بسیار اثرگذار بوده است. البته این نمونه‌ها به عنوان آزمودنی‌ها و نمونه‌های اصلی این بررسی لحاظ نگردیدند؛ بلکه برای مقایسه و اطمینان بخشی به یافته‌ها حضور داشتند. اعتبار یافته‌های آزمون در شیوه سنتی قبلی با کمک آلفای کرونباخ $0/65$ به دست آمد. سطح اطمینان آزمون نیز به علت وجود متغیرهای مداخله‌گر فراوان فرهنگی، فردی و اجتماعی تا سطح $0/90$ در نظر گرفته شد.

تعریف متغیرها و مفاهیم پژوهش

کارکرد: (متغیر فرعی) نقش یک عضو یا عنصر در کلی ساخت یافته که در جهت اهداف یک ساختار قرار می‌گیرد و با کل مجموعه معنا می‌یابد (بیرو، ۱۳۸۲: ۱۴۳).

بدکارکرد: (متغیر فرعی) نقشی که در جهت اهداف یک ساختار نباشد.

به‌کارکرد: (متغیر فرعی) نقشی که در جهت اهداف ساختار قرار گیرد.

آمیزش جنسی: (متغیر اصلی) به عمل و کنش جسمانی رابطه‌جنسی توجه داشته که به تعداد عمل مقاربت و بر احساس مثبت یا منفی برخاسته از آن بعد از آمیزش تاکید دارد.

روابط زناشویی: (متغیر اصلی) در این بررسی رابطه‌ی به ترکیبی از ایفای نقش‌های من والد، بالغ و کودک یک زوج در قالب پیوند ازدواج آن‌ها اشاره دارد. بدین معنا که در پیوند همسری آن‌ها، زن یا مرد نقش من والد یا بالغ را ایفا می‌کند یا نقش من کودکی را.

سواد: در مفهوم برخورداری از آموزش رسمی در پنج سطح بی‌سواد و کم‌سواد، ابتدایی، راهنمایی، دبیرستان و دیپلم و دانشگاهی به کار رفته است.

شغل: به معنای برخورداری و داشتن یکی از مولفه‌های زیر به مدت حداقل ۶ ماه پی‌در پی است: بیکار، مشاغل خدماتی، مشاغل صنعتی و مشاغل کشاورزی که برای هر کدام دو خصیصه‌ی دولتی و آزاد لحاظ گردید. طلاق: بدین معنا که در زمان انجام پژوهش از سوی دادگاه رسمی حکم قطعی طلاق و جدایی زن و شوهر صادر گردیده و رسماً پیوند زناشویی آن‌ها خاتمه یافته است. به علت وجود ۲۹ مورد طلاق قطعی در بین آزمودنی در مصاحبه‌ی مقدماتی و اولیه این متغیر در آزمون نهایی درج شد که به ۳۱ مورد طلاق بالغ گردید.

جامعه آماری و نمونه‌گیری

حوزه جمعیت‌شناختی این بررسی به علت لزوم اجرای متنوع ابزار جمع‌آوری اطلاعات از پرسشنامه، مصاحبه مستقیم، مشاهده غیرمستقیم و مکاتبه تا استفاده از اتاق‌های چت روم شبکه‌های اجتماعی، بسیار گسترده و متنوع بود. لذا تعیین جمعیت واقعی جامعه‌ی آماری مشکل بود. در این باره با روش نمونه‌گیری تصادفی و در دسترس اقدام گردید. با جمعاً ۷۰ نفر که اکثراً خوزستانی هستند؛ مصاحبه و مکاتبه شد. مجموعاً نیز با ۳۷ نفر در فضای مجازی اینترنت و اتاق گفتگو مصاحبه و ۷۶ ایمیل نیز شامل پرسشنامه و متن پرسش‌های مصاحبه برای برخی از کاربران ارسال گردید.

یافته‌های پژوهش

داده‌های توصیفی

با مطالعه‌ی نمونه‌های آماری با سه ابزار مشاهده‌ی غیرمستقیم، مصاحبه غیر ساخت یافته و آزمون محقق ساخته ابتدا یافته‌های توصیفی جدول شماره (۱) به دست آمد:

جدول شماره (۱): ویژگی‌های جمعیت‌شناختی نمونه‌های بررسی (%)

متغیرها	سواد		شغل							نوع رابطه‌ی همسری		تاهل		
	تألیف	ابتدایی	راهنمایی دیپلم	دانشگاهی	بیکار	کشاورزی	خدمات	صنعت	دانشجو	دارای ارتباط	طلاق رسمی			
نمونه‌های آماری	۴	۱۶	۳۸	۴۲	۲۸	۳	۴۷	۴	۱۸	۴۹	۳۱	۲۰	۱۳	۸۷

داده‌های جدول شماره (۱) باسوادی (اکثراً دانشگاهی) با شغل اکثریت خدماتی و هم‌چنین متاهل بودن اعضای نمونه آماری را نشان می‌دهد. نکته قابل بررسی و مطالعه این است که تقریباً ۲۰٪ از نمونه‌ها

(بیشتر نمونه‌های اینترنتی) به طور غیررسمی و خودخواسته رابطه همسری زناشویی خود را با همسرشان قطع کرده بودند.

آزمون همبستگی متغیرهای بررسی

با استفاده از آماره‌های همبستگی پارامتریک و ناپارامتریک به مطالعه و آزمون معناداری داده‌ها و متغیرها پرداخته شد. که بیشترین ارتباط همبسته در جدول شماره (۲) آمده است:

جدول شماره (۲): ارتباط همبسته و معنادار متغیرهای پژوهش با استفاده از آزمون پیرسون

متغیرهای بررسی	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸
۱. سواد	۱							
۲. شغل		۱						
۳. طلاق		۰/۴۲	۱					
۴. بدکارکرد آمیزش جنسی		۰/۶۳	۰/۵۴	۱				
۵. به کارکرد آمیزش جنسی					۱			
۶. رابطه والد کودک			۰/۶۰	۰/۷۴		۱		
۷. رابطه والدوالدی		۰/۷۰	۰/۳۵		۰/۵۱		۱	
۸. رابطه کودک کودک			۰/۵۳	۰/۴۸				۱

$\rho=0.05 \text{ \& } 0.01$ r_p : Pearson Correlation, $\geq .35$

داده‌های جدول شماره (۲) نشان داد که بیشترین رابطه همبسته بین متغیرهای شغل و به کارکرد آمیزش جنسی (۰/۶۳)، بدکارکرد آمیزش جنسی و رابطه من والد کودک (۰/۷۴) و طلاق و رابطه من والد کودک (۰/۶۰) می‌باشد. جدول شماره (۳) رابطه همبستگی را بر اساس آماره‌ی اسپیرمن نشان می‌دهد.

جدول شماره (۳): تحلیل واریانس بین میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی اینترنتی و گرایش به مادی گرایی

متغیرهای بررسی	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹
۱. سن	۱								
۲. سواد		۱							
۳. شغل			۱	۰/۳۸	۰/۴۶				
۴. طلاق				۱		۰/۵۳		۰/۴۷	
۵. بدکارکرد آمیزش جنسی					۱				
۶. به کارکرد آمیزش جنسی			۰/۷۸			۱			
۷. رابطه والد کودک			۰/۴۲	۰/۶۰			۱		
۸. رابطه والدوالدی		۰/۸۱			۰/۶۳			۱	
۹. رابطه کودک کودک		-۰/۶۳	-۰/۴۱		۰/۳۴				۱

$\rho=0.05 \text{ \& } 0.01$ r_s : Spearman Correlation, $\geq .35$

در جدول شماره (۳) روابط معنادار و همبسته (مثبت و منفی) بین متغیرهای بررسی بالاتر بود. بیشترین ارتباط معنادار بین متغیرهای سن و سواد ($0/63-$)، طلاق و رابطه همسری من والد کودک ($0/53+$)، سواد و به‌کارکرد آمیزش جنسی ($0/78+$)، سواد و رابطه همسری من والد والدی ($0/81+$)، رابطه همسری من والد کودک و بدکارکرد آمیزش جنسی ($0/60+$)، به‌کارکرد آمیزش جنسی و رابطه همسری من والد والدی ($0/63+$) و سن و رابطه همسری من کودک کودک ($0/63-$) وجود داشت. پس می‌توان به اهمیت و نقش مولفه‌های سواد، سن و طلاق در نوع ارتباط زناشویی و همسری و کارکردهای آمیزش جنسی در این ارتباط پی برده و تاکید نمود.

آزمون معناداری فرضیه‌های پژوهش

در سطح معناداری $0/001$ و با کمک آزمون آماری کای‌دو فرضیه‌های این مطالعه مورد آزمون قرار گرفتند که نتایج آن در جدول شماره (۴) آمده است:

جدول شماره (۴): آزمون معناداری فرضیه‌های بررسی با آماره‌ی کای‌دو

فرضیه‌ها	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰
آزمون کای‌دو	۰/۰۰۴۲	۱/۰۴۱	۰/۰۷۴	۷/۰۰	۳/۶۰	۴/۱۲۸	۱/۲۴۹	۰/۳۱۰	۰/۰۰۳۷	۰/۰۳۱۰
درجه‌ی آزادی	۶۸	۶۸	۶۸	۶۸	۶۸	۶۸	۶۸	۶۸	۶۸	۶۸
سطح معناداری	۰/۴۷۰	۳/۱۲۱	۰/۷۴۰	۰/۰۰۰	۰/۰۵۹۴	۰/۳۵۶۰	۰/۰۳۰	۱/۰۴۲	۰/۱۳۶	۰/۱۳۴

طبق داده‌های جدول شماره (۴) و آزمون کای‌دو فرضیه‌های ۴، ۵، ۶ و ۷ رد گردید که نشان‌دهنده بی‌ارتباط بودن متغیرهای شغل و سواد با نوع رابطه همسری است؛ اما ارتباط معنادار این دو متغیر با نوع کارکرد آمیزش جنسی در ارتباط همسری رد نگردید. در مجموع ارتباط معناداری بین متغیرهای سن، نوع کارکرد آمیزش جنسی و نوع ارتباط تبادلی همسری مشاهده شد که نشانگر اهمیت متغیر سن و به احتمال اثرگذاری آن در شکل‌گیری نوع ارتباط همسری در قالب من والد والدی و همچنین بهره‌مندی از نوع آمیزش جنسی مناسب در تقویت این نوع ارتباط همسری است.

به علت اسمی بودن برخی از متغیرهای بررسی در جهت اطمینان و اعتبار بیشتر در معناداری فرضیه‌های تحقیق از آماره ناپارامتریک فی (Φ) نیز در آزمون معناداری متغیرها استفاده شد (سرمد و همکاران، ۱۳۸۳). در جدول شماره (۵) در سطح معناداری $0/05$ درجه آزادی ۶۹ فرضیه‌های پژوهش آزمون شدند:

جدول شماره (۵): آزمون معناداری فرضیه‌های بررسی با آزمون کای دو

فرضیه‌ها	۱	۲	۳	۶	۷	۸
آزمون کای دو	۰/۰۳۴	۰/۰۲۱۲	۱/۴۱	۰/۰۰۰۳	۰/۰۴۶۳	۱۲/۱۰۰
درجه‌ی آزادی	۶۹	۶۹	۶۹	۶۹	۶۹	۶۹
سطح معناداری	۰/۰۵	۰/۰۰۱۷۴	۰/۱۴۳	۰/۰۷۴	۰/۰۲۱	۱/۰۰۴

به جز فرضیه‌های ۴، ۵، ۹ و ۱۰ که در مقیاس رتبه‌ای بودند؛ همسو با جدول شماره (۴) فرضیه‌های یک، دو، سه و هشت تایید ولی فرضیه هفت رد گردید.

بحث و نتیجه‌گیری

از زمانی که در اوایل قرن بیستم زیگموند فروید نظریه روانکاوی با نگرش به سابق‌های جنسی انسان را مطرح کرد؛ دیدگاه او به بی‌منطقی عقلانی و آزمون‌ناپذیری محکوم شد. اما در نهایت توجه و تاکید بر سابق‌های جنسی و نقش مهم آن در روابط بین افراد در جامعه از سوی اکثریت نظریه‌پردازان روان‌شناسی و علوم اجتماعی مورد توجه قرار گرفت. در این بررسی نیز به کارکردهای مهم کنش جنسی در روابط زن و شوهری تاکید گردیده است.

این مطالعه با هدف درک اهمیت آمیزش جنسی و تغییر کارکردی آن از صورت تقویت‌کننده‌ی پیوندهای همسری به عاملی تخریبی و تنبیهی و سنجش ارتباط معنادار آن با نوع روابط همسری در ساختار نظری اریک برن (روابط والد، بالغ و کودک) گام برداشته است. تابوی مسائل جنسی به ویژه حریم نفوذناپذیر خانواده امکان پژوهش‌های اجتماعی روان‌شناختی را با سختی و موانع رو به رو کرده است. اما با بروز شکست در روابط زناشویی افراد امکان مطالعه‌ی بهتر در این حوزه فراهم می‌گردد. این مطالعه با روش‌های گوناگون و ابزارهای متفاوتی از مصاحبه‌ی غیرساخت‌مند، مشاهده غیرمستقیم گفتارها، آزمون محقق ساخته از طریق تالار گفتگوی مجازی در شبکه‌های اجتماعی تا پست ساده و قدیمی از نمونه‌ها و آزمودنی‌ها جمع-آوری گردید. داده‌های و یافته‌های بررسی جالب توجه بودند. نمونه‌های آماری درصد بیشتری تحصیل کرده، دارای مشاغل خدماتی و اکثراً در زمان پژوهش دارای ارتباط زناشویی و ۸۷٪ آن‌ها متاهل بودند. نکته قابل اشاره ادعان ۲۰٪ از نمونه‌ها به عدم ارتباط زناشویی جنسی و قطع ارتباط همسری و در واقع طلاق غیررسمی بین آن‌ها بود.

بررسی ارتباط معنادار بین متغیرهای پژوهش نشان داد که سواد و به‌کارکرد آمیزش جنسی (۰/۶۳)، بدکارکرد آمیزش جنسی و رابطه‌ی همسری من والد کودک (۰/۷۴)، طلاق و رابطه‌ی همسری من والد کودک (۰/۶۰) و سواد و رابطه‌ی همسری من والد والدی (۰/۷۰) با استفاده از آماره همبستگی پیرسون بیشترین رابطه‌ی همبسته را با هم داشتند. هم‌چنین با استفاده از آماره‌ی همبستگی رتبه‌ای اسپیرمن متغیرهای سواد و رابطه‌ی همسری من والد والدی تکمیل‌کننده (۰/۸۱)، سواد و به‌کارکرد آمیزش جنسی (۰/۷۸)، سن و سواد (۰/۶۳)، سن و به‌کارکرد آمیزش جنسی (۰/۵۱)، به‌کارکرد آمیزش جنسی و رابطه‌ی همسری من والد والدی

تکمیل‌کننده (۰/۶۳) و طلاق و رابطه‌ی همسری والد‌کودکی قطع‌کننده (۰/۵۳) با هم همبستگی بالایی داشتند. ارتباط معنادار این متغیرها و تایید معناداری ارتباط آن‌ها همسویی بالایی با اهداف و فرضیه‌های بررسی داشت. ولی در مجموع نقش و اهمیت بالای سواد، رشد سنی و طلاق به صورت مثبت و منفی در تداوم و نوع ارتباط زناشویی و کارکرد آمیزش‌جنسی در استحکام این ارتباط کاملاً مشهود و قابل ملاحظه است.

آزمون معناداری فرضیه‌های ده‌گانه بررسی با استفاده از آزمون‌های کای‌دو و فی اهمیت بالایی داشت. رد شدن ارتباط معنادار فرضیات ۴، ۵، ۶ و ۷ نشان‌دهنده این امر بود که متغیرهای شغل و سواد با نوع رابطه همسری ارتباط معناداری با کمک آزمون کای‌دو نداشته‌اند؛ اما متغیر سن (مقیاسی رتبه‌ای فاصله‌ای) با هر دو متغیر اصلی پژوهش یعنی کارکرد آمیزش‌جنسی و نوع ارتباط همسری در قالب و نقش من‌والد، کودک و بالغ ارتباط معنادار و بالایی را نشان داد. این امر اهمیت تجربه در زندگی زناشویی و نقش اثرگذار آن را در جلوگیری از شکل‌گیری بدکارکرد آمیزش‌جنسی در روابط همسران گوشزد می‌کند. تجربه سنی و رشد آگاهی جنسیتی زمینه‌ساز بهره‌مندی مناسب از نوع آمیزش در تقویت ارتباط والدوالدی تکمیل‌کننده زنان و مردان خواهد بود.

در جهت سنجش اعتبار و روایی پایا تر روابط بین متغیرها و فرضیه‌های پژوهش و به علت اسمی بودن مقیاس برخی از متغیرها، از آزمون فی (ناپارامتریک) در آزمون فرضیه‌های ۱، ۲، ۳، ۶، ۷ و ۸ استفاده شد. آزمون فرضیه‌های بررسی همسویی بالایی با نتایج آزمون قبلی یا آماره کای‌دو داشت. فرضیه‌های یک، دو، سه و هشت تایید ولی فرضیه هفت رد شد. فرضیه‌ی اخیر فرض ارتباط معنادار بین شغل و نوع ارتباط همسری بود که تایید نگردید. اما در مجموع با کمک آماره‌ها Φ و X^2 و آزمون‌های همبستگی اسپیرمن و پیرسون این بررسی به این نتایج منتهی شد که نوع و کیفیت کارکردهای آمیزش‌جنسی در نوع ارتباط من‌والد کودک همسران و تقویت و تداوم آن کاملاً موثر است. هم‌چنین در حالت بدکارکرد آمیزش‌جنسی نوع ارتباط همسران در قالب آمرانه و قطع‌کننده والد‌کودکی بوده است. علت و معلول بودن هر یک اهمیت چندانی ندارد؛ مهم‌تر از همه ارتباط چرخشی و تداوم‌دهنده‌ی این بدکارکرد و نوع ارتباط آن است.

در سویه مقابل در حالتی که همسران به کیفیت ارتباط من‌والد تکمیل‌کننده بین هم اعتقاد و اذعان داشته‌اند؛ به این امر که آمیزش‌جنسی در تقویت این ارتباط نقش به‌کارکردی داشته تاکید نموده‌اند. طلاق را می‌توان در واقع پایانی بر ارتباط همسری دانست. آن زمان که حتی کارکردهای آمیزش‌جنسی تحت تاثیر قرار گرفته یا موثر واقع می‌شوند. فرضیه‌ی هشتم بررسی به این ارتباط معنادار اشاره داشت. بدین معنا که آیا طلاق یا شکست در ارتباط همسری می‌تواند ناشی از بدکارکرد آمیزش‌جنسی همسران باشد؟

در هر دو آزمون آماری (هرچند هر دو متغیر ناپارامتریک بوده‌اند) این فرض ارتباط معنادار تایید گردید. می‌توان این گونه تصور نمود که طلاق هم عامل و هم معلول بدکارکردی‌های آمیزش‌جنسی همسران است. چون شکست در ارتباط زناشویی آن‌ها حاصل یک تصمیم در لحظه‌ای خاص از زمان و آنی نیست؛ بلکه روندی طولانی است که چرخه نامناسب آن با کارکردهای آمیزش‌جنسی در یک پیوستار از روابط همسران شکل گرفته و تقویت می‌گردد.

یافته‌ها و نتایج بررسی حاضر با همه سختی‌ها و با در نظر گرفتن خطای آماری و پژوهشی جالب توجه بود. هر چند به اهرم‌ها و فاکتورهای تقویت‌کننده روابط زناشویی همسران پی‌برده شد؛ اما به نکات تاریک و منفی این پیوندها هم اشاره گردید. مهم‌ترین راهکار در پیش‌رو برای همسران این است که این امکان را برای هم در تمام طول زندگی و لحظات پیوند زناشویی حتی در جسمانی‌ترین آن فراهم کنند تا ترسیمی از نوع ارتباط همسری خود صورت پذیرد و همواره در ارتباط در اصل دوسویه خود در نقش‌های من و والد و بالغ تکمیل‌کننده عمل نمایند. آموزش‌های پیش از ازدواج بر دو گزینه و متغیر اصلی این بررسی یعنی نوع ارتباط همسری و ترسیم همیشگی و مداوم آن، کارکردها و کیفیت آمیزش جنسی آن‌ها در تقویت یا تخریب آن تاکید نمایند. این پژوهش نشان داد که اگر چه برای فرزندارشدن زمان و سن اهمیت دارد (هر چند با علم پزشکی این مشکل نیز برای زنان و مردان میانسال حل شده است)؛ ولی برای یک پیوند و ارتباط همسری پربار و زیبا، گذر زمان و کسب تجربه افزون‌تر در دنیای پیچیده و گوناگون ارتباطی انسان-ها یک گنجینه دست‌یافتنی است. پس می‌توان با اطمینان بالاتری گفت که با افزایش سن نمی‌توان لزوماً شاهد پیوند ازدواجی ناکارآمد و از ریخت افتاده بود.

تشریح و قدردانی

در انجام این پژوهش کارکنان واحدهای دادگستری استان خوزستان به ویژه سرکار خانم آزیتا جلالی و از مراکز تابعه‌ی بهزیستی شهرستان اهواز به ویژه سرکارخانم نسرين فرجی و سازمان بهزیستی استان خوزستان در معاونت پیشگیری هم‌چنین تعدادی از دانشجویان علاقه‌مند دانشگاه جامع علمی کاربردی خوزستان، همکاری ثمربخشی داشته‌اند؛ پژوهشگران در این جا از تمام این عزیزان قدردانی می‌نمایند.

منابع

- اسدالهی، ع. (۱۳۹۳). بررسی عوامل بروز جرم در زنان سرپرست خانوار زندان‌های خوزستان. *مجموعه مقالات دومین همایش آسیب‌شناسی خانواده در ایران*. تهران: دانشگاه شهید بهشتی.
- اسماعیلیان، م. (۱۳۹۲). *راهنمای جامع اس‌پی‌اس‌اس ۲+*. تهران: نشر موسسه دیباگران تهران.
- بیرو، آ. (۱۳۸۲). *فرهنگ توصیفی علوم اجتماعی*. ترجمه: ب، ساروخانی. تهران: نشر اطلاعات.
- دلاور، ع. (۱۳۸۴). *احتمالات و آمار کاربردی*. تهران: انتشارات رشد. چاپ دهم.
- ریتزر، ج. (۱۳۸۳). *نظریه‌های جامعه‌شناسی در دوران معاصر*. ترجمه: م، ثلاثی. تهران: انتشارات علمی فرهنگی. چاپ هشتم.
- ساروخانی، ب. (۱۳۸۲). *روش‌های تحقیق در علوم اجتماعی*. تهران: نشر دیدار. جلد سوم. چاپ سوم.
- سرمد، ز؛ و دیگری. (۱۳۸۳). *روش‌های تحقیق در علوم رفتاری*. تهران: نشر آگاه. چاپ سوم.
- کوزر، ل. (۱۳۸۲). *زندگی و اندیشه بزرگان جامعه‌شناسی*. ترجمه: م، ثلاثی. تهران: انتشارات علمی فرهنگی. چاپ دهم.
- میلر، د. (۱۳۸۰). *راهنمای سنجش و تحقیق اجتماعی*. ترجمه: ه، نایی. تهران: نشر نی.
- Berne, E. (1964). *Games People Play: The Psychology of Human Relationships*. London: Penguin.